ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੪੮ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੦੧]

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩ ॥ ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ॥ ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖੁ ਕਦੇ ਨ ਪਾਵੈ ਭਾਈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਪਛੋਤਾਵੈ ॥੧॥ ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਸੁਹੇਲੇ ਭਾਈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਦੁਖ ਕਾਟੇ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਇਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਸਭੁ ਜੀਅ ਕੇ ਬੰਧਨ ਭਾਈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾ ਸੈਂਸਾਰਾ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਬੰਧਨ ਟੂਟਹਿ ਨਾਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰਾ ॥ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨ ਪਛਾਣਹਿ ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰਾ ॥੨॥ ਹਉ ਮੇਰਾ ਜਗੁ ਪਲਚਿ ਰਹਿਆ ਭਾਈ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਕੇਰਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਹਲੁ ਪਾਇਨਿ ਗੁਣ ਗਾਵਨਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਹੋਇ ਬਸੇਰਾ ॥ ਐਥੈ ਬੂਝੈ ਸੁ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਤਿਸੁ ਕੇਰਾ ॥੩॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਭਾਈ ਵਿਣੁ ਭਾਗਾ ਕਿਆ ਪਾਈਐ ॥ ਏਕ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਭ ਊਪਰਿ ਜੇਹਾ ਭਾਉ ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ ॥੪॥੬॥

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਵੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਕੌਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੁਕ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ :—

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ॥

ਅਨਵੇ :—ਹੇ ਭਾਈ ! ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ=ਅਗਿਆ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ, ਸਖਾ—ਪਿਆਰਾ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ

ਯਥਾ— **੧. ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ॥** [ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੯੪੨]

੨. ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ ॥ [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੦੮੪]

ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਮ ਜਪੇ, ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਨ ਕਰੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ਰੋਮ ਆਦਿਕ ਕਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੱਖੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਵੇ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਕਬੀਰ ਜੈਸੀ ਉਪਜੀ ਪੇਡ ਤੇ ਜਉ ਤੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਓੜਿ ॥**
ਹੀਰਾ ਕਿਸ ਕਾ ਬਾਪੁਰਾ ਪੁਜਹਿ ਨ ਰਤਨ ਕਰੋੜਿ ॥ [ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੭੨]

ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕੋਮਲ ਲਗਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਲੱਕੜੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਹ-ਰੂਪੀ ਲਗਰ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਰੂਪ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੰਮਦੇ ਹਾਂ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਅਮਲ, ਚੁਗਲੀ, ਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਕੋਈ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਕੁਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਨਾਲ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ :—

ਯਥਾ— **ਜੋ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਸੋ ਤੈਸੋ ਫਲੁ ਖਾਇ ॥** [ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੬੯]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਨਿਰਵੈਰ=ਦਵੈਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਮਰ ਦੇ ਓੜ=ਅੰਤ ਤੱਕ ਨਿਭ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੀਰਾ=ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਰਤਨ=ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਐਸੇ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਕੇਸ ਮੁਨਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਮੂੰਡਿਆ ਨਹੀ ਕੇਸ ਮੁੰਡਾਏ ਕਾਂਇ ॥**
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕੀਆ ਸੋ ਮਨ ਕੀਆ ਮੂੰਡਾ ਮੂੰਡੁ ਅਜਾਂਇ ॥ [ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੬੯]

ਜੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਸਿਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਰੂਪੀ ਕੇਸ ਵਿਚਾਰ ਰੂਪੀ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕੱਟੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿਰ ਦੇ ਮੁੰਡਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਸਿਰ ਮੁਨਾਉਣ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ :—

ਯਥਾ— **੧. ਮੂਡ ਮੁੰਡਾਏ ਜੌ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ॥ ਮੁਕਤੀ ਭੇਡ ਨ ਗਈਆ ਕਾਈ ॥੨॥**
[ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੨੪]

੨. ਮੂੰਡਿ ਮੁੰਡਾਇਐ ਜੇ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ ਹਮ ਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਗੰਗਾਤਾ ॥
[ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੫੫]

ਜੇ ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਮਰਣ ਤੋਂ ਗੰਗਾ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਭੱਦਣ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੰਗਾ ਤੇ ਨਾਈ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਮੁੰਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਾਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਣ ਗਏ ਸਾਹਿਬ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਮਨ ਰੇ ਗਹਿਓ ਨ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ॥**
ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਮੂਡੁ ਮੁਡਾਇਓ ਭਗਵਉ ਕੀਨੋ ਭੇਸੁ ॥ [ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੯, ਅੰਗ ੬੩੩]

ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਐਸੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਖਕੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਣ ਰੂਪ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਮਨਮੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣੀ ਹੈ ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਕਛਹਿਰਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਛਹਿਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੰਗੋਟੀ, ਧੋਤੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੋਈ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ

ਇਕ ਸਿਖ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਸ ਨੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਸਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਛਹਿਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਤੇ ਮਰੇ ਦਾ ਪੜਦਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਸੀਲ ਜਤ ਕੀ ਕਛ ਪਹਰਿ ਪਕੜੋ ਹਥਿਆਰਾ ॥** [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਵਾਰ ੪੧]

ਕਛਹਿਰਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਜਤ ਰਖੇ, ਸੀਲ ਸੁਭਾ ਰਖੇ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਲਈ।

ਯਥਾ— **ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਵਖਾਣੈ ॥** [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ]

ਤੇ ਬਿਹੰਗਮ ਲਈ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬੱਚ ਕੇ ਰਹੇ।

ਕੜਾ—ਮਨ ਨੂੰ ਕੜ ਕੇ ਰਖੇ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਯਾਰੀ ਆਦਿ ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ। ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਸਿਖ ਹੈ ਹੋਰ ਚੋਰਾਂ, ਯਾਰਾਂ, ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **ਚੋਰ ਜਾਰ ਜੂਆਰ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀਐ ॥**
ਨਿੰਦਕ ਲਾਇਤਬਾਰ ਮਿਲੇ ਹੜ੍ਵਾਣੀਐ ॥ [ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੨੮੮]

ਜੋ ਨਿੰਦਕ ਚੁਗਲ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਠ ਦੀ ਹੜੀ=ਬੇੜੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਗੱਡ ਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਸੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਸੂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਹੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਖ ਦੇ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਗੱਡੇ ਹਨ, ਆਸਾ ਰੂਪੀ ਰੱਸੀ ਪਾਈ ਹੈ, ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਰੂਪੀ ਕੜੀਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮਨ ਰੂਪ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਨਕੀ ਵਢੀ ਲਾਇਤਬਾਰ ॥** [ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮਃ ੧, ਅੰਗ ੧੨੮੮]

ਤੇ ਜਸ ਰੂਪੀ ਨੱਕ ਵੱਢ ਕੇ ਭਾਵ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾਖ ਕਰਕੇ ਅਪਜਸ ਦੀ ਰੱਸੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ।

ਯਥਾ— **ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸੁ ਭੇਟ ਦੇਉ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚੇ ਭਾਵੈ ॥** [ਤੁਖਾਰੀ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੧੧੧੪]

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਸਮੇਤ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਰਹਿਤ ਰੱਖੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਵੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾ ਗਏ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਦਰਲੀ ਰਹਿਤ ਵੀ ਰੱਖੇ, ਮਨ ਕਰਕੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰੇ, ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ, ਸੇਵਾ ਕਰੇ, ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਕਰੇ।

ਯਥਾ— **ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਲਘਾਏ ਪਾਰਿ ॥**

[ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੪੬੫]

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਿਆ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਦਰੀ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਰਮਿ=ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਉਲੇ ਹੀ ਚੁਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਲਫਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ ਪਰਹਰੈ ਜਰੁ ਵੇਸ ਕਰੇਦੀ ਆਈਐ ॥** [ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੪੬੫]

ਜਿਹੜੇ ਧਉਲੇ ਚੁਗ ਕੇ ਇਹ ਜਰਵਾਣਾ=ਬੁਢੇਪੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬੁਢੇਪਾ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਰੁ=ਬੁਢੇਪਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਵੇਸ ਕਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਖ ਤੇ ਝੁਰੜੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਾ : ਜਰੁ=ਬੁਢੇਪੇ ਜੋ ਵੇਸ ਪਲਟਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੀਵ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਰਵਾਣਾ ਜਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਹਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ :—ਹੁਕਾ, ਹਜਾਮਤ, ਹਲਾਲੋ, ਹਰਾਮ, ਵਾ ਤਮਾਕੂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ, ਕੇਸ ਹਜਾਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ, ਕਲਮਾਂ ਪੜਿਆ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹਰਾਮ=ਪਰ ਇਸਤਰੀ ਗਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਯਥਾ— **੧. ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰਾਵਣਿ ਜਾਹਿ ਸੇਈ ਤਾਲਾਜੀਅਹਿ ॥** [ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੩੬੨]

੨. ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੭੪]

੩. ਹੋ ਪਰ ਧਨ ਪਾਹਨ ਤੁਲਿ ਤ੍ਰਿਅ ਪਰ ਮਾਤ ਹਮਾਰੈ ॥ [ਦਸਮ, ਅੰਗ ੮੫੨]

੪. ਸੁਧਿ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦਏ ਹਮਾਰੇ ॥
ਪੂਤ ਇਹੈ ਪ੍ਰਨ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜਬ ਲਗ ਘਟ ਥਾਰੇ ॥
ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨੇਹੁ ਤੁਮ ਨਿੱਤ ਬਢੈਯਹੁ ॥
ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੂਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ ॥ [ਦਸਮ, ਅੰਗ ੮੪੨]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਖਾ=ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭੀ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਤ੍ਰ ਹਮਾਰਾ**
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਿਉ ਹਮਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਣਾਈ॥
[ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੫੯੪]

੨. ਗੁਰਮਤਿ ਪੰਚ ਸਖੇ ਗੁਰ ਭਾਈ॥ [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੦੪੧]

ਜਿਵੇਂ ਅਰਜਨ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਖਾ=ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਪੰਜ ਸਖੇ=ਪਿਆਰੇ ਸਨ। ਬੰਧਪ=ਸਬੰਧੀ ਜਿਵੇਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਂਹ, ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਸਨ। ਭਰਾ-ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਮਹਾਦੇਵ ਭਰਾ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਾ, ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਭਰਾ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਖੀ :—ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ, ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਪਰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੂਹੀ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਪਰਖ, ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਟੋਰਾ ਕਢਾਉਣ ਆਦਿ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਹੀ ਪਰਖ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ ਤੇ ਆਗਿਆ ਮੰਨੀ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਸਨ।

ਯਥਾ— **ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨ੍ ਮੁਰਟੀਐ॥**
[ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ, ਅੰਗ ੯੬੭]

ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਉਲ=ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਪਾਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਨਾਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਪੀਰਹੁ=ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੰਨ੍=ਮੋਢਾ ਮੋੜ ਲਿਆ ਵਾ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੋਢਾ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਵਾ :—ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਕਉਲੁ=ਇਕਰਾਰ ਕਰਕੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਇਸਨੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਮ ਕੰਨ ਮਰੋੜਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪਿਆਰਾ ਸਬੰਧੀ-ਭਾਈ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਹੜਾ ਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਪਸੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਨਮੱਤ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਲਟਾ ਮਖੌਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਕਿਹੜਾ ਕੱਚਾ ਧਾਗਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ, ਕੁਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵਾ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਟਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾ ਇਥੇ ਵੀ ਤਰਕਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਮਾਂ ਦੀਆਂ, ਬਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ, ਨਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਲੈ ਕੇ ਵਢੀ ਦੇਨਿ ਉਗਾਹੀ ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਗਲਿ ਫਾਹਾ ਹੇ॥** [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੦੩੨]

੨. ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਕਮਾਵੈ ਵਿਕਾਰ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਹਿ ਸੰਸਾਰ॥
[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੯੪]

੩. ਦੇਇ ਕਿਵਾੜ ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ ਪਰ ਦਾਰਾ ਸੰਗਿ ਫਾਕੈ॥
ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ ਤਬ ਕਉਣੁ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ॥
[ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੬੧੬]

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖੁ ਕਦੇ ਨ ਪਾਵੈ ਭਾਈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਪਛੋਤਾਵੈ ॥੧॥

ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੀ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **ਪਰਮਾਣੋ ਪਰਜੰਤ ਆਕਾਸਹ ਦੀਪ ਲੋਅ ਸਿਖੰਡਣਹ ॥
ਗਛੇਣ ਨੈਣ ਭਾਰੇਣ ਨਾਨਕ ਬਿਨਾ ਸਾਧੂ ਨ ਸਿਧ੍ਯਤੇ ॥** [ਮਃ ੫ ਗਾਥਾ, ਅੰਗ ੧੩੬੦]

ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜਿੰਨਾਂ ਸੂਖਮ ਜੋ ਕੇ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਖੋਲ੍ਣ-ਮੀਚਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਸ਼ ਸੱਤੇ ਦੀਪਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਨੌ ਖੰਡਾ ਵਿੱਚ ਗਛੇਣ=ਗਛ+ਆਣ ਗਛ-ਆਵੇ-ਚੱਕਰ ਲਾ ਲਾਵੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸਾਧੂ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਧ੍ਯਤੇ=ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸਾਖੀ—ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਯੋਗੀ ਸਿਧ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣ ਲੱਗਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਉਸਨੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੇਵਕ ਮਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਯੋਗੀ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤੱਕ ਟੈਲੀਫੂਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਪਾਸੋਂ ਕਾਮਨਾ ਪੁੱਛਦਾ ਤੇ ਟੈਲੀਫੂਨ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸ ਦਿੰਦਾ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਕਾਮਨਾ ਲਈ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੱਸਾਂ ? ਸਿੱਖ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਝਗੜਾ ਸੁਣਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਇਸਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਣ ਦੇਹ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਯੋਗੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੇਵਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋਗੀ ਨੇ ਛਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚੇਲਿਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਤਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰ ਲਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਪਤੀਜਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਨਿਝਜਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐ ਯੋਗੀ ! ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਤਮਾਕੂ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵੰਡੀ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ? ਸਿੱਖ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਮੱਤ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਕਰਿ ਸਰੀਰੁ ਕਟਾਵੈ ॥ ਤਉ ਭੀ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਨ ਜਾਵੈ ॥**
[ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੬੫]

ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੇ ਭਾਈ ! ਇਹ ਜੀਵ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਫੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਰਕੇ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ=ਮੁੜ-ਮੁੜ ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਸੁਹੇਲੇ ਭਾਈ ॥

ਹੇ ਭਾਈ ਗੁਰਸਿੱਖੋ ! ਜੋ ਹਰੀ ਦੇ ਦਾਸ ਹਨ ਉਹ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਹੇਲੇ=ਸੁਖੀ ਹਨ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਦੁਖ ਕਾਟੇ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨ-ਮਾਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਕਿਲਵਿਖ :

ਯਥਾ— **ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੈਲੀ ਘਾਤੁ ਕੰਞਕਾ ਅਣਚਾਰੀ ਕਾ ਧਾਨੁ ॥** [ਸਲੋਕ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੧੪੧੩]

ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਦੁਖ ਕਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਤ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਮਿਲਾ ਲਈ ਹੈ ਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਆਪਣੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— ੧. **ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਸੰਗ ਮਿਲਤ ਹੈ ਕਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਗਾਥ॥**
ਜਿਉ ਡਾਰਿਓ ਮਿਲ ਜਾਤ ਹੈ, ਨੀਰ ਨੀਰ ਕੇ ਸਾਥ॥ [ਧਰਮ ਸਾਸ਼ਤਰ]

੨. **ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥**
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥ [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੭੮]

ਇਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਸਭੁ ਜੀਅ ਕੇ ਬੰਧਨ ਭਾਈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾ ਸੈਂਸਾਰਾ॥

ਇਹ ਕੁਟੰਬੁ=ਪਰਿਵਾਰ ਆਦਿ ਜੋ ਹੈ ਇਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਪਏ ਹਨ। ਵਾ : ਕੁਟੰਬੁ=ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਇਹ ਕਰਮ, ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਪਏ ਹਨ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਬੰਧਨ ਟੂਟਹਿ ਨਾਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰਾ॥

ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਤਾ ਭੋਗਤਾ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਛੋਡਿ ਬਹੈ ਤਉ ਛੂਟੈ ਨਾਹੀ॥** [ਮਾਰੂ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੦੧੯]

ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬੰਧਨ ਟੁਟੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਖ=ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਾ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਦੁਆਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਮੋਖ=ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨ ਪਛਾਣਹਿ ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰਾ॥੨॥

ਮਨਮੁਖ ਜੀਵ ਨਿਤ ਨਮਿਤ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਾ : ਵਾਰੋ=ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰਾ=ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਜੰਮ ਕਰਕੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਉ ਮੇਰਾ ਜਗੁ ਪਲਚਿ ਰਹਿਆ ਭਾਈ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਕੇਰਾ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹਉ=ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਮੇਰਾ=ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਵਿਚ ਪਲਚਿ=ਫਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾ ਉਲਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. **ਕਾਮਣਿ ਲੋੜੈ ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਮਿਤ੍ਰ ਲੁੜੇਨਿ ਸੁ ਖਾਧਾਤਾ॥**
ਨਾਨਕ ਪਾਪ ਕਰੇ ਤਿਨ ਕਾਰਣਿ ਜਾਸੀ ਜਮਪੁਰਿ ਬਾਧਾਤਾ॥
[ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਮਃ ੧, ਅੰਗ ੧੫੫]

੨. **ਇਹ ਜਗਿ ਮੀਤੁ ਨ ਦੇਖਿਓ ਕੋਈ॥**
ਸਗਲ ਜਗਤੁ ਅਪਨੈ ਸੁਖਿ ਲਾਗਿਓ ਦੁਖ ਮੈ ਸੰਗਿ ਨ ਹੋਈ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
[ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੯, ਅੰਗ ੬੩੩]

੩. **ਸੁਆਨ ਪੂਛ ਜਿਉ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ ਕਹਿਓ ਕ ਕਾਨ ਧਰੈ॥**
[ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਃ ੯, ਅੰਗ ੫੩੬]

ਇਹ ਮਨ ਕੁੱਤਾ ਹੈ, ਬਿਰਤੀ ਰੁਪੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਜੇ ਭੇਖ ਰੁਪੀ ਵੰਝਲੀ ਵਿਚ ਪਾਵੇ ਫੇਰ ਵੀ ਸੁਤ-ਬਿਤ-ਲੋਕ ਈਖਣਾ ਰੂਪ ਤਿੰਨ ਵਲ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਣੇ ਰੂਪ ਸਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਹਲੁ ਪਾਇਨਿ ਗੁਣ ਗਾਵਨਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਹੋਇ ਬਸੇਰਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਚਖੰਡ ਮਹਲ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਵਾ ਸਰੂਪ ਰੂਪ ਮਹਲ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਰੂਪ ਘਰ ਵਿਚ ਬਸੇਰਾ=ਵਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਥੈ ਬੂਝੈ ਸੁ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਤਿਸੁ ਕੇਰਾ ॥੩॥

ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਇਥੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਦਾ ਹੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰੇਮਸ਼ਰ ਹੈ, ਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਸ੍ਵੈ ਸਰੂਪ ਅਨੰਦ ਘਨ ਸਚਦਾ ਬਿਭੂ ਅਨੂਪ ॥**
ਵਾਸਦੇਵ ਕੇ ਬਾਧਿਪਤ ਹੈ ਆਤਮ ਇਹ ਰੂਪ ॥ [ਧਰਮ ਸਾਸ਼ਤਰ]

ਐਸੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖ ਪੁੱਛਣ ਕਰਕੇ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **ਕਬੀਰੁ ਪੂੰਗਰਾ ਰਾਮ ਅਲਹ ਕਾ ਸਭ ਗੁਰ ਪੀਰ ਹਮਾਰੇ ॥** [ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੪੯]

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਭਾਈ ਵਿਣੁ ਭਾਗਾ ਕਿਆ ਪਾਈਐ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ ਹਨ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਵਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹਨ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਖੂਹ ਤੇ ਖੜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ।

ਯਥਾ— **ਆਪਿ ਨ ਦੇਹਿ ਚੁਰੂ ਭਰਿ ਪਾਨੀ ॥ ਤਿਹ ਨਿੰਦਹਿ ਜਿਹ ਗੰਗਾ ਆਨੀ ॥**
[ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੩੨]

ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਭਗੀਰਥ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਏਕ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਭ ਊਪਰਿ ਜੇਹਾ ਭਾਉ ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਏਕ=ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਜੀਵ ਜੈਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸਾਖੀ—ਜਦੋਂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ, ਮਾਤਾ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਬਜ਼ਾਰ, ਲੱਗੇ ਤੇ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਚੋਰ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੋਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਫਿਰ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਇਕ ਚੋਰੀ ਹੋਰ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਚੋਰ ਬਹੁਤ ਹਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਚੋਰ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਪਗੜੀ ਬੰਨੀ ਹੈ ਕੰਨੀ ਵਾਲੀ ਧੋਤੀ ਪਹਿਨੀ ਹੈ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾ ਫੜੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲੈ ਆਵੋ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੈਸੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਤੈਸਾ ਫਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸ਼ਰਧਾ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਹੈ ਉਹ ਚੰਗੇ ਫਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਕ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ :—

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ ॥੪॥੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪੁ=ਆਪਾ ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ ਗਵਾ ਦਈਏ।

ਯਥਾ— **ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ਮਾਨੁ ॥** [ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਃ ੨, ਅੰਗ ੪੭੪]

ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਹੈ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ :

ਯਥਾ— **ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥**

[ਵਡਹੰਸੁ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੫੬੦]

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੪੯ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੬੦੩]

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩ ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਭਰਮਾਈ ॥ ਹਮ ਦੀਨ ਤੁਮ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਦਾਤੇ ਸਬਦੇ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥੧॥ ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਵਹੁ ਆਧਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਦੁਬਿਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰਾ ॥ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟਣਹਾਰਾ ॥੨॥ ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ ॥੩॥ ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦਰਗਹ ਜਾਪਹਿ ਸੇਈ ॥੪॥੧੧॥

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਭਰਮਾਈ ॥

ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਰਠਿ ਰਾਗਣੀ ਵਿਚ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ ਜੋ ਸੁਖ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਯਥਾ— **੧. ਜੋ ਸੁਖੁ ਪ੍ਰਭ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੋ ਸੁਖੁ ਰਾਜਿ ਨ ਲਹੀਐ ॥**

[ਗਉੜੀ : ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੩੬]

੨. ਸੁਖ ਸੇਵਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿਐ ਆਪਣੀ ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਨਿਸਤਾਰਿ ਜੀਉ ॥੧੨॥

[ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਃ ੧, ਅੰਗ ੭੨]

ਸਾਖੀ—ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਤੀਰਥਾ ਸੀ। ਪਰ ਗੋਤ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਮੰਜ ਜਾਂ ਮੰਞ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਮੰਜ=ਚੰਦ੍ਰਵੰਸੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਸ ਜਾਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਭਾਈ ਤੀਰਥਾ ਵੀ ਇਸੇ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਲਤਾਨੀਆਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਸੁਲਤਾਨ ਪੀਰ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮੱਝਾਂ ਗਊਆਂ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਕੰਗਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚੌਧਰਤਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਮੰਝ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਸੀ। ਤੇ ਭਾਈ ਮੰਞ ਘਾਹ ਖੋਤ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਖ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਇੱਕੀ ਰੁਪੈ ਭਾਈ ਮੰਝ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇੱਕੀ ਰੁਪੈ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਇਕ ਲੋੜਵੰਦ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ੨੧ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਫੇਰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹੀ ਰੱਖੀ ਕਿ ੨੧ ਰੁਪੈ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦੇਣਾ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੰਞ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਘਰ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਲਈ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ੨੧ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੱਕੜਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਛੱਕ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਸਵੱਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਲਿਆ ਕੇ ਰੋਟੀ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਛੱਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹੈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਾਈ ਮੰਝ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਦੋ ਭਾਰ ਲਿਆਇਆ ਕਰੇ ਇਕ ਭਾਰ ਵੇਚ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਇਕ ਭਾਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਲਈ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਆਈ ਉੱਧਰ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਲੱਕੜਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆ ਸਨ ਤੇ ਹਨੇਰੀ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਪਰੇ ਇਕ ਖੂਹ ਸੀ। ਜੋ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਭਾਈ ਮੰਝ ਦਾ ਖੂਹ ਵਜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਖੂਹ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮੰਝ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਖੂਹ ਵਿਚ ਲੱਕ-ਲੱਕ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਕੜਾਂ ਭਿੱਜਣ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖੀਆਂ। ਉਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕਰਕੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਠਕੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਚਲ ਪਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੱਜਾਂ ਲੈ ਆਵੋ। ਆਪ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਚੱਲ ਕੇ ਖੂਹ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੇਵਕ ਪਿਛੋਂ ਘੋੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਪਿਛੇ ਆ ਰਹੀਆ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੂਹ ਤੇ ਖੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਤਾਂ ਹੇਠੋਂ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇਵੇਂ ਦੌੜੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀ ਹਰ ਛੇਤਰ ਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਆਏ ਸੀ।

ਯਥਾ— **ਕਰ ਧਰੇ ਚਕ੍ਰ ਬੈਕੁੰਠ ਤੇ ਆਏ ਗਜ ਹਸਤੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਉਧਾਰੀਅਲੇ ॥**

[ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਅੰਗ ੯੮੮]

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਧੇਰੀ ਕਰਕੇ ਲੱਕੜਾਂ ਸਮੇਤ ਹੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੱਜ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉ। ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਕੜਾਂ ਕੱਢੋ ਤਾਂਕਿ ਇਹ ਗਿੱਲੀਆਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਜ ਪਾ ਕੇ ਲੱਕੜਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਫੇਰ ਭਾਈ ਮੰਝ ਜੀ ਨਿਕਲੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਭਾਈ ਮੰਝ ਚਰਨੀ ਢਹਿ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਵਰ ਦਿੱਤਾ।

ਯਥਾ— **ਮੰਝ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਗੁਰ ਮੰਝ ਪਿਆਰਾ ॥**
ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ਜਗ ਲੰਘਣ ਹਾਰਾ ॥ [ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ]

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਮੰਝ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੋਈ ਵਰ ਮੰਗਣਾਂ ਕਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹੋਰਨਾਂ ਤੇ ਇਤਨੀ ਕਸਵੱਟੀ ਨਾ ਲਗਾਉਣੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਸਵੱਟੀ ਝੱਲਣੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅੱਛਾ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਐਸੀ ਕਸਵੱਟੀ ਨਹੀਂ ਲਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਗ ਲੈ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੌਂ ਨਿਧੀਆਂ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਨਾਮ ਦਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੋਇ ਗਇਓ; ਜਪੁ ਜੀ ਕੰਠ ਨ ਕੀਨ ॥**
ਤੰਦੁਲ ਬਿਨ ਤੁਖ ਕਾਮ ਕਿਹ, ਤੈਸੇ ਸਿਖ ਕੋ ਚੀਨ ॥

[ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ ਸਟੀਕ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ]

[ਜਿਵੇ ਚੌਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤੁਖ=ਫੂਸ-ਪਰਾਲੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ਹੈ ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੰਠ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਕੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।] ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਮੰਝ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਕੰਗ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਸਤਰੀ ਛੁਡਾ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੰਗ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮੰਝ ਦੀ ਲੋਹ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਥਾ— **੧. ਆਗਿਆ ਸਮ ਨਹੀਂ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ॥** [ਰਮਾਇਣ ਤੁਲਸੀ ਜੀ]

੨. ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੮੬]

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਰੂਪ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਲੇ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਸੱਪ ਲੜਕੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜਨਮ,-ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦਸਮੇ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਰੂਪ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਰੂਪ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤਪਾਂ ਸਿਰਿ ਤਪੁ ਸਾਰੁ ॥** [ਆਸਾ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੪੨੩]

੨. ਤਪਨ ਤਪੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ॥ [ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਉ, ਅੰਗ ੪੮੬]

ਕਿ ਜਿਸਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਸਾਰੇ ਤਪ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਸਾਖੀ :— ਇਕ ਤਪੱਸਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਤਪ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਜਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਤਪ ਛਡ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕਰ, ਤਪੱਸਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਇਥੇ ਖੜਨਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸੰਗਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੱਛ ਬਣਨਾ ਕਰ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਮੱਛ ਬਣਿਆ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਰੂਪ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ :- **ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਭਰਮਾਈ ॥** ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭਰਮਦੀ ਆਈ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਚਹੁ ਜੁਗਾ ਕਾ ਹੁਣਿ ਨਿਬੇੜਾ ਨਰ ਮਨੁਖਾ ਨੋ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥**

[ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੩, ੭੯੭]

ਵਾ:—ਚਾਰੇ ਜੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਭਰਮਦੇ ਹਨ ਇਉਂ ਸਮਝ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ :—

ਹਮ ਦੀਨ ਤੁਮ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਦਾਤੇ ਸਬਦੇ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥੧॥

ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸੀਂ ਇੱਛਾ ਭੈ ਸੰਜੁਗਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਲ ਦਾ ਭੈ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹੋ :—ਸਤਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਤਪ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਮਨੂੰ ਨੂੰ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੁਆਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬਿਆਸ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਕ ਪੁਣੇ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਗੋਬਿੰਦ-ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਬੜੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹੀ ਪਰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁਗਾ-ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹੋ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਦੇਹਿ=ਅਖੰਡ ਬੁਝਾਈ=ਸਮਝਾ ਦੇਹਿ=ਦੇਵੋ ਜੀ।

ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ ॥

ਹੇ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਆਪ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਇਉਂ ਭਗਤ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹਨ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਵਹੁ ਆਧਾਰੇ ॥ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋ ਦਾਤੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ? ਉਤਰ :—? ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਦੇਵੋ ਜੀ, ਹੋਰ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਯਥਾ— **ਮਾਂਗਉ ਰਾਮ ਤੇ ਇਕੁ ਦਾਨੁ ॥** [ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੬੮੨]

ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਦੁਬਿਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰਾ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਆਪ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਮਨਸਾ=ਬੁੱਧੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਵਾ-ਮਾਨਸਾ=ਇਛਾ ਭਾਵ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। [ਧਰਮ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਕ ਸ਼ੁਧ ਵਾਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਮਲਿਨ ਵਾਸ਼ਨਾ। ਸ਼ੁਧ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਮਲਿਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮਲਿਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਸਤ-ਬਿਤ-ਲੋਕ ਈਖਣਾ ਤੀਨੀ) ਸਤ=ਪੁੱਤਰ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਬਿਤ=ਧਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਿਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਉਪਮਾ ਕਰਨ। ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਥਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ 1. ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ, 2. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਸ਼ਨਾ :—ਇਹ ਅਗੇ ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ (ੳ) ਪਾਠ ਵਾਸ਼ਨਾ :—ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਇਲ ਜੈਸਾ ਸੁੰਦਰ ਪਾਠ ਹੋਵੇ ਮੇਰੇ ਜੈਸਾ ਪਾਠੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। (ਅ) ਅਧਯੈਨ ਵਾ-ਅਰਥ ਵਾਸ਼ਨਾ :—ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂ (ੲ) ਅਨੁਸਠਾਨ ਵਾਸ਼ਨਾ :—ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਇਹ ਵੀ ਕਰ ਲਵਾਂ। 3. ਦੇਹ ਵਾਸ਼ਨਾ :—ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ, ਦੇਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵਾਂ।] ਇਹ ਮਨਸਾ=ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ=ਦਵੈਤ ਸਹਜੇ ਹੀ ਸਮਾ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵ ਨਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. **ਇਨਿ ਦੁਬਿਧਾ ਘਰ ਬਹੁਤ ਗਾਲੇ ॥** [ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੦੨੯]

੨. **ਐਸਾ ਕੋਇ ਜਿ ਦੁਬਿਧਾ ਗਵਾਵੈ ॥ ਜੋ ਇਸਹਿ ਮਾਰਿ ਰਾਜ ਜੋਗੁ ਕਮਾਵੈ ॥**

... ...

ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ ਸੋਈ ਸੂਰਾ ॥ ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ ਸੋਈ ਪੂਰਾ ॥ [ਗਉੜੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੨੩੭]

ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ ਸੋਈ ਜਤੀ ॥ ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ ਤਿਸੁ ਹੋਵੈ ਗਤੀ ॥੩॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੩੭]

ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਰਾਂ ਜਾ ਸੁਦਾਗਰੀ ਕਰਾਂ। ਐਸਾ ਦੁਚਿੱਤਾ-ਪਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਤੂ ਦਰੀਆਉ ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਮੈ ਮਛੁਲੀ ਕੈਸੇ ਅੰਤੁ ਲਹਾ ॥**

[ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੨੫]

ਨਾਮ, ਪਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟਣਹਾਰਾ ॥੨॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਰਸ ਨੂੰ ਚਾਖਿ=ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਬਦ, ਸਪੱਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ,

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਗੰਧ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇ ਮਿਟ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮਨ ਮਲ, ਵਿਖੇਪ, ਅਵਰਣ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਕੈਸਾ ਹੈ ? ਚਾਰੇ ਕਿਲਬਿਖ=ਬਜਰ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ॥

ਹੇ ਗੁਰਸਿਖੋ ! ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਜੀਵਤ ਭਾਵ ਤੋਂ ਮਰਨਾ ਕਰੋ, ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਹੀ ਮਰਣਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਦਾ ਹੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ।

ਯਥਾ— **੧. ਨਾ ਓਹੁ ਮਰੈ ਨ ਹੋਵੈ ਸੋਗੁ ॥** [ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੯]

੨. ਜੀਵਨੋ ਮੈ ਜੀਵਨੁ ਪਾਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਏ ਰਾਮ ॥ [ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੪੪੨]

ਜਿਵੇਂ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਨਾਲੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗੰਗਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— **੧. ਜਿਉ ਮੀਹਿ ਵੁਠੈ ਗਲੀਆ ਨਾਲਿਆ ਟੋਭਿਆ ਕਾ ਜਲੁ ਜਾਇ ਪਵੈ**
ਵਿਚਿ ਸੁਰਸਰੀ ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤੁ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਪਾਵਨੁ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥
[ਬਿਲਾਵਲ ਵਾਰ, ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੮੫੫]

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਗਲੀਆ=ਸੂਦਰ, ਨਾਲੇ=ਵੈਸ, ਟੋਭੇ=ਛੱਤਰੀ ਸਭ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਰਨਾ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ? ਸਥੂਲ ਦੇਹ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਦੇਹ ਦਾ ਵਿਜੋਗ ਹੋਣਾ ਹੀ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਮਰਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਭੁਲ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ

ਯਥਾ— **੧. ਮਰਣੰ ਬਿਸਰਣੰ ਗੋਬਿੰਦਹ ॥ ਜੀਵਣੰ ਹਰਿ ਨਾਮ ਧ੍ਯਾਵਣਹ ॥**
[ਮਹਲਾ ੫ ਗਾਥਾ, ਅੰਗ ੧੩੬੧]

੨. ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ [ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੯]

ਸਾਖੀ—ਇਕ ਸੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਪਹਿਰ ਮਰਦਾ ਹਾਂ ਸੱਤ ਪਹਿਰ ਜਿਊਂਦਾ ਹਾਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿਵੇਂ ? ਉਸਨੇ ਦਸਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਪਹਿਰ ਸੌਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸੱਤ ਪਹਿਰ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਊਂਦਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਰ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੁਸੰਗੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਮਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਮਾੜੇ ਸੁਭਾਅ ਰੂਪੀ ਲੱਛਣ ਮਾਰਨਾ ਕਰੋ ਫਿਰ ਸਦਾ ਜੀਵਨ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਾਵੋਗੇ ਉਹ ਸਰੂਪ—ਉਹ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ ॥੩॥

ਜੋ ਇਹ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਹੈ ਇਹ ਸਦਾ ਮਨ ਨੂੰ ਮੀਠਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਸਭੇ ਵਸਤੂ ਕਉੜੀਆ ਸਚੇ ਨਾਉ ਮਿਠਾ ॥**
ਸਾਦੁ ਆਇਆ ਤਿਨ ਹਰਿ ਜਨਾਂ ਚਖਿ ਸਾਧੀ ਡਿਠਾ ॥ [ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੩੨੧]

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਮਨ ਨੂੰ ਐਸਾ ਮੀਠਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਰਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਲਾਈਏ, ਇਤਨਾ ਸੁਆਦ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਮਿਠਾ ਸੋ ਜੋ ਭਾਵਦਾ ਸਜਣੁ ਸੋ ਜਿ ਰਾਸਿ ॥** [ਗੂਜਰੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩, ਅੰਗ ੫੧੭]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਠੀ ਚੀਜ਼ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਅਮਲੀ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੀਮ ਮਿੱਠੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਕਉੜੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ, ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਮਿੱਠਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਨਾਨਕ ਜਨਿ ਵੀਚਾਰਿਆ ਮੀਠਾ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ ॥** [ਗਉੜੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੩੨੦]

ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਹੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥੨੪॥** [ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯, ਅੰਗ ੧੪੨੭]

ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦਾਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਭਿਖਾਰੀਆ ॥** [ਕਾਨੜਾ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੧੩੧੩]

ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਦਾਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਖੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾ-ਸੇਵਾ ਭਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਇਹੁ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥** [ਵਾਰ ਰਾਮਕਲੀ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੯੪੭]

ਸਰਧਾ ਵਾਨੰ ਲਭਤੇ ਗਿਆਨੰ ॥ [ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ]

ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦਰਗਹ ਜਾਪਹਿ ਸੇਈ ॥੪॥੧੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰਤੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।]

ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ ਜਪੈ ਜਨੁ ਕੋਇ ॥ ਜੋ ਜਾਪੈ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਇ ॥੩॥

[ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੧੫੦]

ਉਹ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਪਹਿ=ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਦਰ ਹਿਰਦੇ ਗਾਹ=ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਗਾਹ=ਸੰਸਾਰ ਦਰ=ਅੰਦਰ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com